

Obsah

1 Úvod	11
1.1 Portfolio: od nadšení po zavržení	11
1.2 Portfolio: současný stav řešené problematiky	12
1.3 Případová studie jako strategie k poznání portfolia	13
1.4 Struktura a obsah publikace	15
2 Konceptuální rámec	18
2.1 Portfolio: konstruktivistický versus pozitivistický pohled	18
2.2 Portfolio: více než archiv	19
2.2.1 Portfolio: základní vhléd do problematiky a metodologický přístup	20
2.2.2 Od testů k portfoliu	22
2.2.3 Portfolio: odraz žákových znalostí a dovedností	23
2.2.4 Portfolio: sumativní a formativní hodnocení.....	25
2.2.5 Portfolio: autentické hodnocení.....	26
2.2.6 Portfolio: reflexe, sebehodnocení a seberegulace	28
2.2.7 Portfolio a sebehodnocení: psychologické pohledy	29
2.2.8 Portfolio: kritéria hodnocení, validita a reliabilita hodnocení.....	32
2.2.9 Portfolio: rodiče jako aktivní účastníci hodnocení	35
2.2.10 Portfolio: kompetence k učení	36
2.2.11 Portfolio: motivace, metakognice, kritické myšlení a strategie učení.....	36
2.2.12 Portfolio: znalosti a dovednosti.....	37
2.2.13 Portfolio: silné a slabé stránky – shrnutí	38
2.3 Portfolio: pestrost typů a kombinací podle cílů.....	39
2.3.1 Možnosti třídění.....	39
2.3.2 Charakteristika vybraných typů.....	40
2.4 Portfolio: učení jinak a etické otázky	42
2.5 Prezentačně-hodnotící předmětové portfolio: očekávání	44
2.5.1 Rozhovor nad portfoliem: story-telling v praxi.....	44
2.5.2 Rozhovor nad portfoliem: psaní, sebereflexe a skladovací nádoba	46
2.5.3 Rodiče a učitelé v kooperaci.....	47
2.5.4 Portfolio: sebezprezentace a obsah.....	47
2.5.5 Předmětové portfolio a mezipředmětové vazby	48
2.6 Závěr: konceptuální rámec a výzkumný problém	49
2.6.1 Portfolio: pro a proti.....	49
2.6.2 Výzkumný problém	53
3 Metodologie výzkumného šetření	55
3.1 Úvod: Od konceptuálního rámce k cílům výzkumu	55
3.2 Cíle výzkumu	56

3.3	Základní výzkumná otázka a specifické výzkumné otázky	56
3.3.1	Základní výzkumná otázka	56
3.3.2	Specifické výzkumné otázky	57
3.4	Design případové studie	58
3.4.1	Model výzkumného designu	58
3.4.2	Faktory ovlivňující výzkumný design	59
3.5	Volba případu	62
3.5.1	Od teorie ke kritériím volby případu	62
3.5.2	Obecná charakteristika případu	63
3.6	Prostředí výzkumu a sběr dat	63
3.6.1	Vstup do terénu, vztahy s účastníky	64
3.6.2	Pozorování	65
3.6.3	Rozhovory	65
3.6.4	Dokumenty k analýze: portfolia žáků	66
3.6.5	Dokumenty k analýze: výzkumný deník a terénní poznámky	66
3.6.6	Propojení výzkumných otázek a metod	70
3.7	Analytické postupy	70
3.7.1	Otevřené kódování	72
3.7.2	Technika „vyložení karet“	72
3.8	Zajištění kvality výzkumu	72
3.8.1	Konstruktová validita	73
3.8.2	Triangulace dat	73
3.8.3	Databáze dat případové studie, řetězení dokladů	73
3.8.4	Posouzení pracovní verze účastníky výzkumu (učitel Martin)	74
3.9	Etické otázky výzkumu	74
3.10	Časový průběh studie	75
4	Výzkumné prostředí a účastníci výzkumu	78
4.1	Škola: den otevřených dveří každý den	78
4.2	Účastníci výzkumu	78
4.2.1	Sedmá třída: „ukecaná“	79
4.2.2	Kdo je kdo: hlavní postavy výzkumu	79
5	Příběhy portfolií od září do června	82
5.1	Portfolio v Martinově kurikulu	82
5.1.1	O Martinovi aneb „tak trochu blázen a workoholik“	82
5.1.2	Něco málo z Martinovy strategie práce v naší třídě	84
5.1.3	Martinovo pojetí hodnocení	84
5.1.4	Martinova inspirace a zdroje informací o portfoliu	85
5.1.5	Martinovo pojetí žákovského portfolia	86
5.1.6	Martinovo prezentačně-hodnotící předmětové portfolio a jeho cíle	87
5.1.7	Neexistující dilema: portfolio, nebo sešit?	87

5.1.8	Portfolio v ŠVP: realita, nebo přání?	88
5.1.	Závěrem: Martinovo pojetí portfolia a jeho nejasné zakotvení v ŠVP	89
5.2	První seznámení, první listování	91
5.2.1	Martinova příprava na motivační hodinu	91
5.2.2	Motivace z praxe aneb „nebudou se mi ztrácet věci.“	92
5.2.3	Závěrem: motivace z reálného života	93
5.3	Kritéria pro hodnocení portfolia aneb „Budou za to známky?“	94
5.3.1	Hodnocení portfolia – třetina známky na vysvědčení	95
5.3.2	Povinný a nepovinný obsah portfolia	95
5.3.3	Sebehodnocení prostřednictvím sebehodnotících listů	95
5.3.4	Závěrem: formativní a sumativní hodnocení s kritérii i bez	96
5.4	Práce s portfoliem ve škole a doma	97
5.4.1	Portfolio ve výuce	97
5.4.2	Portfolio doma	99
5.4.3	Selekce aneb „já tam chci všechno!“	100
5.4.4	Portfolio napříč předměty	100
5.4.5	„Já už bych sešit nechtěla!“	101
5.4.6	Portfolio není pro každého	102
5.4.7	Závěrem: sbírání a třídění jen pro některé	102
5.5	Portfolio a rodiče: „Mamce je to jedno.“	104
5.5.1	Dopis rodičům: „Tak tohle jsem já.“	104
5.5.2	Rodiče: „Rodiče musí začít taky sami.“	104
5.5.3	Závěrem: selhání učitele, nebo nezáměr rodičů?	105
5.6	Spolužáci: „Tak ukaž to portfolio!“	106
5.6.1	Spolužáci: pochvala z vlastních řad	106
5.6.2	Závěr: spolužáci jako zrcadlo pro sebehodnocení	106
5.7	Příprava na první hodnotící rozhovor nad portfoliem	107
5.7.1	Martin: „Vysvětlit a hlavně najít čas.“	107
5.7.2	Žáci: „To si budeme fakt jen povídat?“	107
5.7.3	Závěrem: „Nevím, co udělat, abych uspěla.“	108
5.8	Hodnotící rozhovor k I. pololetí	108
5.8.1	Místo a čas nejsou vedlejší	108
5.8.2	Struktura rozhovoru	109
5.8.3	Hodnocení: „Na tohle se budu ptát, o tomhle mi budeš povídat.“	109
5.8.4	Sebehodnocení: překvapení na A-4	109
5.8.5	Závěrem: logistika, sledovaný záměr a prezentace nejlepší práce	110
5.9	Čtyři stateční, čtyři různá portfolia, čtyři různé rozhovory	110
5.9.1	Anežka: spisovatelka, zpěvačka, nebo psychologka?	111
5.9.2	Eva: malá sebedůvěra a nekompletní obsah	113
5.9.3	Jakub: trémista	115
5.9.4	Markéta: „Prostě klidně mluv, jen mi nenadávej.“	116

5.9.5	Závěrem: od komunikace po sebehodnocení	119
5.10	Hodnotící rozhovory očima aktérů	125
5.10.1	Martin: „Udělal jsem si ve spoustě věcí jasno.“	126
5.10.2	Martin očima žáků: dvě tváře učitele	126
5.10.3	Žáci: spokojenost i nespokojenost	127
5.10.4	Žáci: hodnocení a sebehodnocení – střet kritérií?	128
5.10.5	Portfolio jako opora žáka se SPU	128
5.10.6	Závěrem: jiný učitel, jiné hodnocení	129
5.11	Druhé pololetí: pokračování příběhu	130
5.11.1	Životopis, selekce materiálů a větší volnost pro žáky	130
5.11.2	Jak vidí druhé pololetí Martin a jak žáci	131
5.11.3	„Proč si nepovídáme nad portfoliem častěji?“	132
5.11.4	Rodiče: prohraný druhý set?	132
5.11.5	Závěrem: převzetí odpovědnosti jako cíl i vedlejší efekt časové tísně	133
5.12	Poznámky před druhým hodnotícím rozhovorem	134
5.12.1	Martin: logistika versus cíle	134
5.12.2	Žáci: sebehodnotící list ke 2. pololetí – odpovědi nanečisto	134
5.12.3	Závěrem: logistika a plánování – druhé podání	135
5.13	Druhý hodnotící rozhovor nad portfoliem	135
5.13.1	Místo a čas: „Je to na vás.“	135
5.13.2	Sebehodnocení podle přípravy	136
5.13.3	Struktura rozhovoru: změněný scénář	136
5.13.4	Závěrem: „prošel versus neprošel“	137
5.14	Čtyři stateční, čtyři různá portfolia, čtyři různé rozhovory II.	137
5.14.1	Anežka: „[...] se už příští rok nevidíme.“	138
5.14.2	Eva: „[...] trochu flákač“	139
5.14.3	Jakub: „Ani to nebolelo...“	141
5.14.4	Markéta: „překvapivě pečlivá“	143
5.14.5	Závěrem: mé portfolio aneb „toto jsem já“	145
5.15	Hodnotící rozhovory očima aktérů II.	146
5.15.1	Žáci: jiný rozhovor, nové a staré problémy	147
5.15.2	Martin o Anežce	147
5.15.3	Martin o Evě	147
5.15.4	Martin o Jakubovi	148
5.15.5	Martin o Markétě	148
5.15.6	Martin o druhých rozhovorech, o učení a o rodičích	148
5.15.7	Závěrem: individuální pohledy na přínos portfolia	149
6	Rok s portfoliem: jak ho viděli účastníci	152
6.1	Martin	152
6.1.1	Sebehodnocení, důvěryhodnost a čas	152

6.1.2	Chronologie nejdůležitějších aktivit s portfoliem: zpětné zrcadlo	154
6.1.3	Závěrem: „Hodně se dozvím, ale hodnocení nemám čím podložit.“	154
6.2	Žáci	155
6.2.1	Záhada hodnocení.....	155
6.2.2	„Je to moje portfolio, přece z něj něco nevyhodím.“	156
6.2.3	Anežka, Eva, Jakub, Markéta: čtyři portfolia v čase.....	156
6.2.4	Závěrem: aktivity a materiály od A do Z.....	157
7	Vybraná témata a srovnání s teorií.....	160
7.1	Očekávání versus realita případu	160
7.1.1	Cíle a jejich naplňování	160
7.1.2	Obsah portfolia: zrcadlo cílů	162
7.1.3	Selekce materiálů podle vlastních kritérií	164
7.1.4	Hodnocení portfolia, hodnocení materiálů v portfoliu a ohodnocené materiály	169
7.1.5	Rozhovor nad portfoliem: malá frekvence na úkor množství informací.....	170
7.1.6	Sebereflexe, sebe prezentace a zpětná vazba.....	170
7.1.7	Portfolio jako přirozený prostor projevu mezipředmětových vztahů.....	171
7.1.8	Materiály v portfoliu: Číslovat nebo nečíslovat?	172
7.1.9	Spolužáci: Neplánovaná korekce, motivace a zpětná vazba	172
7.2	Profil žáka pracujícího s portfoliem	173
8	Reflexe cílů výzkumu, výzkumné zprávy a vhléd do budoucna	175
8.1	Shrnutí nálezů výzkumného šetření: cíle výzkumu.....	176
8.2	Reflexe výzkumné zprávy: učitel.....	184
8.3	Důsledky a návrhy pro pedagogickou praxi	185
8.4	Zhodnocení metodologie a perspektivy případové studie v dalším výzkumu portfolia.....	188
8.5	Náměty pro další výzkum	189
	Shrnutí	191
	Summary.....	193
	Literatura	195
	Seznam obrázků	205
	Seznam tabulek.....	206
	Přílohy.....	206